

Dette eksemplar bedes tilbakelevert Stortingets kontor når saken er behandlet av Stortinget.

Innst. S. G.

Tilråding frå militærnemnda om oversyn over korleis løyvingane til Land- og Sjøforsvaret i 1937—38 og 1938—39 er nytta m. v.

(St. meld. nr. 28 — 1939.)

Til Stortinget.

Sjefen for Forsvarsdepartementet gav under trontale- og finansdebatten eit stutt oversyn over kor mykje det var att av dei løyvingar som departementet hadde fenge til rådvelde som overførande i dei siste budsjettbolkar. Han gav vidare sume opplysningar om kva det i åra 1935—39 var gjort for å styrka forsvaret.

Frå fleire hald m. a. av formannen i militærnemnda var det uttala ynskje om at ein kunne få eit meir fullstendig oversyn over kva det var gjort og kva som enno stod til rådevelde.

Eit slikt oversyn er gjeve i St. meld. nr. 28.

Nemnda finn ikkje grunn til å prenta opp att dei tabellar som er tekne inn i meldinga, men skal berre nemna nokre få tall.

Om fram t er det løyvt desse sumane til rådevelde for Forsvarsdepartementet:

I 1936 til omframtforsyningar	kr. 3 848 000
I 1937 til nøytralitetsvern	
m. v.	» 17 000 000
I 1938 av Nøytralitetsfondet	» 25 300 000
	<u>kr. 46 148 000</u>

Vidare tek ein inn eit samandrag av tabellen over korleis løyvingane er nytta (jfr. St. meld. nr. 28 s. 2 og 3):

Til rådevelde av ordinære og omframtløyvingar pr. 1 juli 1938	kr. 51 309 959
Rekneskapsførd pr. 31 desember 1938	» 12 100 181
Utover dette disponera eller bunde pr. 15 februar 1939 ...	» 22 355 241
Til rådevelde pr. 15 februar 1939	» 16 854 537
Ein meiner det vil gå med til 1 juli 1939	» 2 223 537
Til rådevelde etter 1 juli 1939	» 14 631 000

Departementet segjer at sluttresultatet vert «at det pr. 1 juli 1939 antas å ville være i alt ca. kr. 14 631 000 som da ikke ennå er

brukt, men som i sin helhet er reservert til bestemte formål».

Dei viktigaste av desse føremål er:

Landforsvaret:

Anlegg av Telemark flygeplass	kr. 160 000
-------------------------------	-------------

Sjøforsvaret:

Oppattnying av kjelar på krigsskipa	» 130 000
Framflytting av festningar (1937)	» 290 000

Nøytralitetsfondet:

Feltkjøken	» 270 000
Ammunisjon for Hæren ...	» 500 000
Ny kasserna i Harstad og ekserserplass for Rogaland infanteriregiment nr. 8 ...	» 500 000
2 store jagarar	» 5 852 000
Framflytting av festningar	» 2 427 000
Innanlands flyfabrikk	» 3 000 000
Flygeplass i Nord-Noreg ...	» 595 000
Plassar for mellomlanding	» 287 000
Feltplygeplass på Evjemoen	» 40 000
Byggearbeid på Kjeller	» 150 000
Gas- og splintesikre rom ...	» 100 000
Ymse materiell til luftvernet (Hæren)	» 221 000

Sum kr. 14 522 000

Departementet grunngjev ikkje nærare kvifor det har drege ut med å nytta sumane.

Nemnda har difor ikkje materiale til å gå nærare inn på spørsmålet, men vil serleg peika på at det har teke lang tid med det førebuande arbeid vedkomande ekserserplassen i Rogaland, framflyttinga av festningane og spørsmålet om anlegg av flyfabrikk. Ein vil i det heile streka under at, som tilhøva er, må ein setja alt inn på å nytta dei løyvingane Stortinget har gjeve so snøgt som råd er.

Fleire fraksjonar i nemnda har i budsjett-innst. S. nr. 142 teke atterhald om å koma med framlegg til vidare omframtløyvingar til Forsvaret i tilfelle i samband med tilrådinga om den meldinga ein venta og som no ligg føre.

Sidan er det kome proposisjon om omframtløyvingar til Forsvaret og det er då naturleg at moglege framlegg vert tekne opp i samband med tilrådinga om denne proposisjonen.

Nemnda har likevel funne det ynskjande i samband med denne hemmelige tilrådinga å lata Stortinget få kjennskap til dei krav som ligg føre frå Kommanderende General og Kommanderende Admiral til styrking av Forsvaret. Ein prentar difor som vedlegg ymse tabellar som låg ved framlegget frå Kommanderende General til budsjett for 1939—40. Tabellane gjeld Hæren og Luftvernet. For Flygevåpnet visar Kommanderende General til St. prp. nr. 114, 1938. I denne proposisjonen var det rekna med desse sumane til Flygevåpnet:

Fly	kr. 8 560 000
Ymse spesialutstyr	» 1 700 000
Flygeplassar	» 2 300 000
Byggearbeid	» 4 200 000
Mobiliseringsopplag av bomber, ammunisjon og driftsstoffar	» 1 700 000
Sum	kr. 18 460 000

Vidare prentar ein utdrag av brev av 16 november 1936 frå Kommanderende Admiral. Det er det siste oversynet nemnda har fått vedkomande Sjøforsvaret. Ein må difor taka omsyn til at det for 1937—38 og 1938—39 er gjeve løyvingar til ymse føremål vedkomande Sjøforsvaret med tilsaman umlag 25 mill. kr. til Marinen og umlag 4,3 mill. kr. til Kystartilleriet. På den andre sida må ein taka omsyn til at Kommanderende Admiral i St. prp. nr. 114, 1938 reknar med ein utgift til Marinens flygevåpen til fly og byggearbeid på over 21 mill. kr. medan det i brevet av

16 november 1936 berre er rekna med 10 mill. kr.

Eit samandrag av dei sumar som dei militære sakkunnige meiner er turvande for å setja nøytralitetsvernet i stann skulle då syna:

A. Hæren	kr. 24 600 000
Luftvernet	» 9 900 000
Hæren, flygevåpenet	» 18 500 000
B. Marinen:	
Nybygg ...	kr. 120 160 000
Flygevåpen »	21 000 000
Artillerimatr. og ammunisjon	» 10 510 000
Sum	kr. 151 670 000
Herav fyrr løyvt	» 25 000 000
Att avrunda »	126 700 000
C. Kystartilleriet	kr. 8 200 000
Fyrr løyvt »	4 300 000
Att »	3 900 000
Sum	kr. 183 600 000

Nemnda knyter ikkje her nokon merknader til dette, men har funne det rett at Stortinget vart kjend med materialet. Dei ymse fraksjonar held seg undan rett til å koma med framlegg og merknader i samband med tilrådinga om St. prp. nr. 1, Tillegg nr. 20.

Med omsyn på oversynet over dei varige tiltak sidan mars 1935 til styrking av forsvaret viser nemnda til forelegget.

Meddi ein og ellest visar til forelegget og det som ovanfor er sagt råder nemnda Stortinget til å gjera sovore

vedtak:

St. meld. nr. 28 vert å legga til møteboka.

Oslo i militærkomiteen 27 april 1939.

Hans Seip,
formann og ordfører.

Jakob Vik.
sekretær.

Bilag 1.

Oversikt pr. 1/7 1938

A. Hæren. over materiell som må skaffes for at neutralitetsvernet kan settes op i kampklar stand og i hvilken utstrekning manglene vil være dekket 1/7 1940 med de midler som nu kan regnes med.

Materiell	Pris kr.	Ved de nu bevilgede ekstraordinære beløp og ved ordinær bevilgning av nuværende størrelse vil til 1 juli 1940 kunne påregnes dekket mangler for kr.	Det trengs altså ytterligere kr.	Merknad
1) <i>Spesielt mitraljøs- og bombekastermateriell:</i> Supplering av materiell og utstyr for 34 mitraljøsekompanier, 3 mitraljøseeskadroner, 3 motormitraljøseeskadroner, 3 motormitraljøsekompanier samt 34 bombekastertrupper og 3 bombekastereskadroner	175 000	175 000	0	Beløpet gjelder vesentlig anskaffelse av luftmålstativer, kompasser for retteflater, luftmålsikter og verktøikasser.
2) <i>Infanteriammunisjon og kombekasterammunisjon m. v.:</i> 1,9 mill. 7,92 mm mitr.patr.tracerer 3 300 81 mm bris. bombekasterskudd .. 6 700 81 » røkbomber	765 000 88 000 260 000	Av ordinær bevilgning til Raufoss går så meget årlig til øvelsesammunisjon at til ny infanteriammunisjon blir i 1938—40 bare igjen ca. 200 000		For 1936 var ført op kr. 5 080 000. I år er bl. a. tatt med håndgranater og røkmateriell. Hertil kommer prisstigning.
15 100 håndgranater, modell ikke fastsatt 22 000 røkbokser	106 000 155 000			
16,7 mill. 6,5 mm patroner	2 380 000			
	3 754 000		3 550 000	
3) <i>Kjerrer til Infanteriet og Kavaleriet:</i> 235 standardkjerrer med lasteplan	120 000	40 000	80 000	
Overføres	4 049 000	Overføres	3 630 000	

Materiell	Pris kr.	Ved de nu bevilgede ekstraordinære beløp og ved ordinær bevilgning av nuværende størrelse vil til 1 juli 1940 kunne påregnes dekket mangler for kr.	Det trengs altså ytterligere kr.	Merknad
Overført	4 049 000		3 630 000	
4) Artillerimateriell:				
Berghaubitser med tilbehør for opsetning av brigadeartilleri ved 1., 2. og 5. Divisjon	1 260 000	For berghaubitser kan ordinært og ekstraordinært påregnes disponibelt ca. 600 000	660 000	For 1936 var ført op kr. 1 200 000. Prisstigning.
22 måletroppkjerrer	23 500			
9 12 cm ammunisjonsvogner	31 500			
Sleder for 12 cm F.H. 7,5 cm F.K., B.H. og B.K.	13 500	Intet	86 000	
16 instrumentkløvsaler, 340 nødkløvrammer for bergartilleri	17 500			
	1 346 000		746 000	
5) Artilleriammunisjon:				
7,5 cm bergskyts 43 000 skudd à kr. 55	2 365 000	Av ordinær bevilgning går så meget til øvelsesammunisjon at det til ny ammunisjon blir i 1938—40 bare igjen		
7,5 » feltskyts 17 000 — à » 70	1 200 000			
10,5 » kanon 10 000 — à » 120	1 200 000			
12 » felthaubits 18 000 — à » 130	2 340 000			
	7 095 000	ca. 200 000	6 000 000	
6) Gassvernmaterieil:				
Gassmasker med tilbehør for 1. omgangs opsetninger (uten øvelsesavdelinger) .	1 414 000	Hvis kommanderende Generals forslag om disponering av kr. 400 000 av nøytralitetsvernfondet til oparbeidelse av kriseutvalgets materialer til gassmasker blir fulgt vil disponeres ialt ekstraordinært kr. 750 000 + ordinært i 1939—40 kr. 100 000.		
Gassvernutstyr	417 000			
Surstoffapparater	83 000			
Gassvernkjerrer	67 000			
Utstyr for 6 gassvernkompanier	275 000			
	2 256 000			ca. 1 400 000

7) <i>Sambandsmaterieil:</i>					
318 telefonapparater	63 000				
54 vekslere	36 000				
Kabel, kabel-ruller og -meiser	217 000				
65 sambandskjerrerr	41 000				
76 radiostasjoner (små for Kavaleri og Artilleri)	137 000				
	494 000	100 000		394 000	
8) <i>Diverse våbenteknisk materieil:</i>					
25 bøsse-makerkasser for kompani	14 000				
597 pussekasser for våben	18 000				
66 verktøikasser for instrumentmaker .	18 000				
	50 000	Intet		50 000	
9) 100 stk. 20 mm panservern-skyts	ca. 1 440 000	ca. 500 000		ca. 940 000	
10) 200 000 skudd 20 mm panservernammuni-sjon .	ca. 4 000 000	ca. 450 000		ca. 3 550 000	Se post 9).
11) <i>Ingeniørmaterieil:</i>					
Sambandsmaterieil	210 000	24 000		186 000	Prisstigning + noe nytt
Kjerrerr til Ingeniørvåbnet	98 000	70 000		28 000	materieil.
Radiomaterieil	ikke endelig beregnet	30 000			
Pionérmaterieil	239 000	44 000		195 000	Nytt: tankminer og bil-
	ca. 547 000	168 000		409 000	snarer.
12) <i>Intendanturmaterieil:</i>					
Vinterklær og kapper	3 500 000	Intet		3 500 000	For 1937 var ført op kr.
15 000 par støvler og 4 300 par leggins ...	364 000	198 000		166 000	5 400 000. Større prisstig-
225 feltkjøkkener	675 000	Intet		675 000	ning enn ifjor er regnet
523 høikokekasser	52 000			52 000	med.
Skiutstyr	450 000			450 000	
	5 041 000			4 843 000	
+ 20 pct. prisstigning	1 000 000			1 000 000	
	6 041 000	198 000		5 843 000	
Overføres	27 318 000	Overføres		23 862 000	

For 1936 var ført op kr. 355 000. Prisstigning.

Ikke opført i 1936.

For 1937 var ført op kr. 5 400 000. Større prisstigning enn ifjor er regnet med.

Materiell	Pris kr.	Ved de nu bevilgede ekstraordinære beløp og ved ordinær bevilgning av nuværende størrelse vil til 1 juli 1940 kunne påregnes dekket mangler for kr.	Det trengs altså ytterligere kr.	Merknad
Overføres	27 318 000	Overføres	23 862 000	
13) Sanitetsmaterieil:				For 1936 var ført op kr. 620 000. Full oversikt bl. a. over de nye sanitetsmaterielleheters kostende forelå da ikke.
Gasspudderesker	10 600			
Skulderveske II	5 900			
Store sanitetsmaterielleheter	305 000			
Middels —»—	257 000			
Små —»—	55 000			
Sanitetskjerrer	43 000			
Opsplittede soveposer	17 000			
Bakpakkingsvesker	1 800			
Forbindingsveske for fly	5 300			
	701 600	150 000	551 600	
14) Veterinærmaterieil:				For 1937 var ført op kr. 146 000. Veterinærinspektøren har i år ført op surstoffapparater og modernisering av 8 store veterinærmaterielleheter. Videre kommer til prisstigning.
42 veterinærkasser I modernisering	18 000			
113 —»— I nyanskaffelse	79 000			
155 —»— II —»—	31 000			
140 salmakervesker modernisering	1 700			
15 —»— nyanskaffelse	1 300			
36 skuldervesker modernisering	400			
155 veterinærofficersvesker nyansk.	8 500			
120 surstoffapparater	30 000			
Modernisering av 8 store veterinærmaterielleheter	20 000			
20 000 hestebandasjer	20 000			
	209 900			
+ prisstigning	21 000			
÷ gammelt materieil som kan brukes	17 100	30 000	183 800	
	213 800			
Sum for Hæren (uten luftvernet og flyvevåbnet)	28 233 400*)	3,6 millioner	24 600 000*)	*) For 1937 var ført op kr. 30 859 000 i mangler.

Oversikt pr. 1/7 1938.

B. Luftvernet. over det aller nødvendigste materiell som må skaffes for at nøitralitetsvernet kan settes op i kampklar stand, og i hvilken utstrekning manglene vil være dekket 1/7 1940 med de midler som nu kan regnes med.

Materiell	Pris kr.	Ved de nu bevilgede ekstraordinære beløp og ved ordinær bevilgning av nuværende størrelse vil til 1 juli 1940 kunne påregnes dekket mangler for kr.	Det trengs altså ytterligere kr.	Merknad
1) <i>Materiell for Luftvernerregimentet:</i>				
24 faste luftvermaskinkanoner	1 200 000			
48 mobile —»—	3 360 000			
4 150 cm lyskastere	320 000			
21 90 » —»—	840 000			
4 store lytteapparater	320 000			
24 mindre —»—	960 000			
12 høidemålere (3 m basis)	30 000	2 277 000	2 280 000	1) Fra Kongsberg Våbenfabrikk 2 180 000 + 97 000 fra kap. 923.
5 små centralsikter (Gamma)	180 000			
36 farts- og kursmålere	420 000			
36 —»— (2 m basis)	360 000	975 000 2)	5 100 000	2) Ca. 850 000 fra nøitralitetsvernfondest + 125 000 ordinært.
Sambandsmateriell	500 000			
Transportmateriell	120 000			
6 200 skudd til 75 mm kanoner	900 000			
62 000 » » 40 » maskinkanoner .	1 860 000			*) 125 000 ordinært.
	11 400 000		9 900 000	

Bilag 2.**Utdrag av skrivelse av 16 november 1936 fra Kommanderende Admiral.**

«Det skal i det efterfølgende bli redegjort for de foranstaltninger som efter Kommanderende Admirals mening er nødvendige til gjenreisning av sjøforsvaret, således at dette kan løse sin del av de oppgaver som landets forsvar blir stillet overfor. Herunder vil Marinen og Kystartilleriet bli behandlet hver for sig.

A. Marinen.

Kommanderende Admiral vil gjøre oppmerksom på at Marinen i en lang årrekke ikke har fått de nødvendige midler til fornyelse av det flytende materiell. Det skal således nevnes at der i de 19 budgett-terminer fra og med 1918—19 til og med 1936—37 tilsammen bare er bevilget 26,013 mill. kr. til bygging av krigsfartøier, d. v. s. gjennomsnittlig ca. 1,37 mill. kr. pr. år. I den gjeldende organisasjons normalbudgett er imidlertid den årlige bevilgning til nybygging satt til 3,5 mill. kr., hvilket i de 19 år vilde gitt 66,5 mill. kr. Man kan således si at der bare i løpet av disse 19 år er bevilget 40,5 mill. kr. mindre enn hvad der ved den nye organisasjons vedtagelse i 1933 blev ansett som nødvendig til erstatningsbygging for en fullt utbygget flåte. Sammenlignet med det nybyggingsbeløp som den civile Forsvarskommisjon foreslo — 4,8 mill. kr. årlig — er der i de 19 år bevilget ca. 65 mill. kr. for lite. Det kan da ikke forbause at fartøismateriellets tilstand for øieblikket er slett. En stor del av våre fartøier burde forlengst vært utrangert og erstattet med nye.

Det bemerkes at når Kommanderende Admiral nu foreslår ennu større bevilgninger enn det som skulde erstatte de foran nevnte underskudd, kommer dette av at alt krigsmateriell er blitt dyrere og at utviklingen har medført at der nu må stilles større krav til materiellets egenskaper og utstyr.

Efter Kommanderende Admirals mening bør der ved erstatningsbygging til Marinen skjernes mellom ordinær og ekstraordinær nybygging. Utbygging av Flyvevåbnet samt anskaffelse av artilleri-, torpedo- og mine-materiell vil i det vesentlige måtte skje ved ekstraordinære bevilgninger i tillegg til de forholdsvis beskjedne foranstaltninger som det ordinære budgett tillater.

1. Ordinær nybygging.

Overensstemmende med hvad der er fremholdt i Kommanderende Admirals skrivelser til Forsvarsdepartementet, Marinen, av 4 november 1935 og 6 oktober 1936 forutsettes den ordinære nybyggingskonto anvendt til bygging av jagere og undervannsbåter.

Jagerne er av «Sleipner-typen».

Undervannsbåtene forutsettes å bli av omtrent samme størrelse som våre nuværende B-båter.

2. Ekstraordinær nybygging.**a. Artilleriskib.**

Kommanderende Admiral er av den opfatning at den uten sammenligning største svakhet ved vår flåte er mangelen på tidsmessige artilleriskib. Våre nuværende 4 panserskib er 36—39 år gamle og helt umoderne i enhver henseende.

Uten artilleriskib er Marinen ikke i stand til å løse sin oppgave. Sjøkrigsmateriellets utvikling, de naturlige forhold på vår kyst og vårt lands krigspolitiske stilling gjør at der må stilles store krav både til artilleriskibenes kampkraft og til deres sjødyktighet. Kommanderende Admiral mener at følgende hovedegenskaper bør legges til grunn for konstruksjonen av våre fremtidige artilleriskib:

Bestykning: 4 stk. 20,3 cm. kanoner.

4 » 12 » »

4 » 4 » M.K.

Beskyttelse: God vanntett inndeling.

Pansring av de vitale deler.

Panserdekk.

Fart: ca. 22 knop.

Et fartøi med disse egenskaper vil antagelig få en tonnasje på 4500 tons.

På grunnlag av foreliggende utkast antar Kommanderende Admiral at sådanne fartøier kan bygges for ca. 18 mill. kr. pr. fartøi. Det sier sig selv at såvel for artilleriskibene som for de øvrige fartøisklasser må detaljer bli gjenstand for nærmere overveielse og utformning.

Kommanderende Admiral anser det av stor betydning nasjonaløkonomisk sett at de nye skib bygges innenlands. Det er imidlertid klart at Marinens Hovedverft ikke vil kunne overta byggingen av alle skib. Kommande-

rende Admiral mener som før nevnt at Verftet bør bygge jagere og undervannsbåter i den utstrekning dets kapasitet tillater. Bygging forøvrig overdras den private skibsbygningsindustri.

Da norske verksteder imidlertid savner erfaring i konstruksjon og bygging av krigsfartøier, bør det for artilleriskibenes vedkommende overlates til et anerkjent utenlandsk verksted å utarbeide tegningene samt yde fornøden teknisk assistanse. Man får derved sikkerhet for at de store summer, det her dreier sig om, blir vel anvendt.

b. Jagerne

forutsettes å bli av «Sleipner-typen», pris 3,125 mill. kr.

c. Undervannsbåtene

forutsettes å bli av omtrent samme størrelse som våre nuværende B-båter, pris 3,25 mill. kr.

d. Motortorpedobåter.

I «Norsk Tidsskrift for Sjøvesen», 8. hefte 1936, er inntatt en artikkel med tittel «Motortorpedobåtens utvikling», hvortil Kommanderende Admiral tillater sig å henvise. Som det vil sees har en rekke fremmede mariner, bl. a. den engelske, den tyske og den svenske, igjen gått til anskaffelse av sådanne fartøier eller optatt dem på sine byggeprogrammer.

Også i vår marine har spørsmålet om bygging av motortorpedobåter tidligere vært overveiet. Når man hittil ikke er gått til anskaffelser av sådanne fartøier, har det vesentlig sin grunn i at de typer, som har vært å få, har vært lite sjødyktige og beboelige. Dessuten har man ment at anskaffelse av motortorpedobåter måtte komme i annen rekke som følge av alle de andre mangler ved materiellet.

Da imidlertid de nye typer av motortorpedobåter etter de foreliggende opplysninger representerer et stort fremskritt med hensyn til sjødyktighet, beboelighet, fart og bevebning, har Kommanderende Admiral funnet det riktig å medta denne type fartøier i den her foreliggende plan for opbygging av vår marine. De vil få betydning særlig likeoverfor fiendtlige forsøk på å sette sig fast på kysten.

De båter som bygges for den engelske marine er opgitt å være ca. 60 fot lange og å gjøre ca. 40 knops fart. Bevebning: 2 torpedoer, dydbomber og maskinkanoner. Pris ca. £ 23 000.

Kommanderende Admiral har på byggeprogrammet opført 6 motortorpedobåter à ca. kr. 500 000 pr. båt.

e. Minesveipere.

Under en krig vil der bli et sterkt behov for fartøier til minesveiping, og dette behov vil melde sig umiddelbart ved krigens utbrudd.

Av sådanne fartøier har Marinen for tiden bare et mindre antall av de utrangerte torpedobåter av 2. kl. Erfaring viser imidlertid at disse er for lette til å kunne rydde mine-sperringer av noen betydning. De er vesentlig egnet til «minesøking», d. v. s. hurtig av-søking av en led eller et område for å bringe på det rene om der finnes miner.

Da minesveipere må være meget grunntgående, finnes der i vår handels- og fiskeflåte neppe mange fartøier som er skikket til sådant bruk. Hvalbåter, som ellers vilde være vel egnet, har så stort dypgående, at risikoen under minerydning vilde være meget stor.

Kommanderende Admiral er derfor av den mening at Marinen bør ha iallfall et mindre antall fartøier bygget spesielt til denne tjeneste og opfører 6. Fra 1931 foreligger der planer for sådanne fartøier, dobbeltskrueskib på 265 tons deplasement, 12—14 knops fart, dypgående 1,8 m., pris kr. 700 000.

3. Flyvemateriell.

Marinens Flyvevåben har for tiden av krigsfly 17 speiderfly og 8 torpedofly. Særlig de sistnevnte er dog gamle og lite effektive.

I sin flåteplan av 1934 regnet Admiralstaben med en styrke på 104 fly.

Den nugjeldende organisasjon forutsetter 64 fly. Å komme op i en sådan styrke i løpet av en så kort periode som her er forutsatt vil neppe være mulig, idet det uten tvil vil vise sig meget vanskelig å få kjøpt noe stort antall fly i utlandet under de nuværende forhold. Kommanderende Admiral finner derfor ikke å burde opføre her mere enn hvad der må ansees uomgjengelig nødvendig for å bringe Marinens Flyvevåben, som det overmåte viktige ledd i sjøforsvaret det er, op til en noenlunde tilfredsstillende styrke. Foruten flyene vil trenges endel nye hangarer samt forskjellig tilbehør.

Marinens Flyvevåben har opgitt prisen på torpedofly til kr. 400 000 og på speiderfly til kr. 200 000. Der opføres:

12 torpedofly à kr. 400 000 ...	kr. 4 800 000
18 speiderfly à kr. 200 000 ...	» 3 600 000
Hangarer, tilbehør anslagsvis ...	» 1 600 000
	<u>Sum kr. 10 000 000</u>

4. Forskjellig materiell.

a) Marinens Artilleri har opgitt som en vesentlig mangel ved fartøienes utstyr

at de er praktisk talt blottet for luftskyts. En beskjedden bestykning av de fartøier som ikke utrangeres er beregnet til 2,465 mill. kr. Nødvendig gassbeskyttelsesmaterieell samt endel reservematerieell (avstandsmålere, kanonrør) er av Artilleriet opført med 0,535 mill. kr. Enn videre trenges der til ammunisjon av forskjellig slags 1 mill. kr. Tilsammen for Marinens Artilleri 4 mill. kr.

b) Marinens Minevesen har gjort opmerksom på at torpedofabrikkens kapasitet er altfor liten til å kunne forsyne fremtidige fartøier med det nødvendige antall torpedoer. Skal fabrikken klare dette trenges der en utvidelse som er beregnet til 0,825 mill. kr. Omkostningene ved fremstillingen av et rimelig antall torpedoer pr. fartøi opføres med 2,4 mill. kr. under forutsetning av at halvdelen av de samlede omkostninger belastes

fartøienes byggekonto. En beskjedden mobiliseringsbeholdning av nye hornminer, luftbomber og synkeminer beregnes til 3,1 mill. kr., idet det er forutsetningen at efterforsyning ordnes ved hjelp av den private industri. Der has for tiden 930 tomme eldre miner. De bør oplades, hvilket vil koste 0,185 mill. kr.

Tilsammen for Marinens Minevesen opføres 6,51 mill. kr.

I henhold til det foran anførte opføres for en 6-års periode følgende:

Ordinær og ekstraordinær nybygging.

Ekstraordinær anskaffelse av flyvematerieell m. v.

Ekstraordinær anskaffelse av artilleri-, mine- og torpedomaterieell.

1. Ordinær nybygging.

Fullførelse av jageren «Æger og nr. 3	2,70 mill. kr.
3 jagere av «Sleipner-typen» à 3,125 mill. kr.	9,38 » »
3 undervannsbåter à 3,25 mill. kr.	9,75 » »

Sum 21,83 mill. kr.

eller gjennomsnittlig 3,64 mill. kr. pr. år.

2. Ekstraordinær nybygging.

4 artilleriskib à ca. 18 mill. kr.	72,00 mill. kr.
3 jagere av «Sleipner»-typen à 3,125 mill. kr.	9,38 » »
3 undervannsbåter à 3,25 mill. kr.	9,75 » »
6 motortorpedobåter à 0,5 mill. kr.	3,00 » »
6 minesveipere à 0,7 mill. kr.	4,20 » »
	<u>98,33 mill. kr.</u>

3. Ekstraordinær anskaffelse av flyvematerieell m. v.

12 torpedofly à 0,4 mill. kr.	4,80 mill. kr.
18 speiderfly à 0,2 mill. kr.	3,60 » »
Hangarer, forskjellig tilbehør	1,60 » »
	<u>10,00 » »</u>

4. Ekstraordinær anskaffelse av

Artillerimaterieell	4,00 mill. kr.
Mine- og torpedomaterieell	6,51 » »
	<u>10,51 » »</u>

Tilsammen ekstraordinært under pkt. 2, 3 og 4 118,84 mill. kr.
eller gjennomsnittlig 19,81 mill. kr. pr. år.

Ved de ordinære og ekstraordinære bevilgninger som er omhandlet i det foregående vil Marinen efter en 6-års periode ha følgende fartøismaterieell:

Nye fartøier:

- 4 artilleriskib.
- 9 jagere av «Sleipner»-typen.
- 6 undervannsbåter.
- 6 motortorpedobåter.
- 6 minesveipere.

Eldre fremdeles brukbare fartøier:

- 2 større mineleggere (Olav Tryggvason og Frøya).
- 9 små mineleggere (Glommen, Laugen, Gor, Tyr, Uller, Vale, Vidar, Brage, Nor).
- 3 jagere (Draug, Troll, Garm).
- 3 torpedobåter (Stegg, Snøgg, Trygg).
- 6 undervannsbåter av B-klassen.

Hertil kommer endel hjelpefartøier: 4 opsynsskib (Fridtjof Nansen, Heimdal og 2 nye).

Et antall utrangerte torpedobåter som mine-sveipere og bevoktningsfartøier.

Depotskib m. v.

Kommanderende Admiral går ut fra at våre nuværende panserskib utrangeres etterhvert som de nye artilleriskib blir ferdige. Ennvidere utrangeres undervannsbåtene av A-typen og de gjenværende torpedobåter av 1. og 2. klasse. Kanoner fra panserskibene kan finne anvendelse i Kystartilleriet, hvor de vil være fullt brukbare.

B. Kystartilleriet.

Som nevnt i den under 25 august 1935 innsendte (hemmelige) redegjørelse for Sjøforsvarets tilstand, gjelder for tiden om flere av våre kystfestninger at de ikke tilfredsstiller de krav som Sjøforsvaret må stille til befestede støttepunkter, da de er anlagt under andre forutsetninger. Arbeidet med å få rettet på dette for vårt sjøforsvar utilfredsstillende forhold pågår imidlertid, idet Oslofjordfestning for tiden er under utbygging. De foreliggende planer for denne (av desember 1934) regner med en utgift av ca. kr. 2 400 000 til ingeniørmessige arbeider og montering. Til arbeidene bevilges nu av Stortinget kr. 150 000 pr. år, og hittil er bevilget kr. 700 000.

Til nevnte omkostningsoverslag (2,4 mill. kr.) kommer imidlertid utgifter til ammunisjonsanskaffelser — først og fremst til de 30,5 cm. haubitser. I (hemmelig) skrivelse av 10 februar 1936 har Kommanderende Admiral behandlet denne sak og foreslått kr. 1 000 000 stillet til disposisjon for anskaffelse av ammunisjon til haubitsene. Dette beløp blev i sin tid overført fra bevilgningen til Oslofjordfestning til formål under Hæren.

Videre trenges ved Oslofjordfestning diverse kabler og annet sambandsmateriell, moderne avstandsmålere samt bebyggelse for innkvartering. Til disse formål bør i den nevnte 6-års periode regnes med kr. 500 000.

Hvad Bergens befestninger angår, er planer for deres fremskytning utarbeidet, og oversendt til Det kongelige Departement (kfr. Kommanderende Admirals ekspedisjon av 24 januar 1936). Utgiftene ved befestningenes fremskytning er beregnet til ca. kr. 2 100 000.

Kristiansands befestninger er forutsatt vedblivende å skulle stå i reserve. Dette kan ikke ansees forsvarlig, idet stedet som det eneste befestede punkt i den sydlige del av landet er av den største betydning såvel for Marinens operasjoner som for

handelstrafikkens beskyttelse. Sålenge befestningene står i reserve, blir det ikke utdannet personell til dem, og annet personell til anvendelse ved mobilisering has ikke. Det er derfor av stor betydning for sjøforsvaret at Kristiansands befestninger settes i samme stilling som de øvrige befestninger. Ennvidere må spørsmålet om deres fremskytning tas op til detaljert behandling.

Som anført i den tidligere nevnte skrivelse av 20 august 1934 til formannen i Forsvarsrådets arbeidsutvalg, har Generalinspektøren foreslått anskaffet (og modernisert) forskjellige slags materiell ved kystfestningene. Kommanderende Admiral finner ved nærværende anledning ikke å burde ta med sådant materiell som henhører under det ordinære budgett og heller ikke sådant materiell som vesentlig har betydning for festningene med deres nuværende anordning og beliggenhet. Kommanderende Admiral vil imidlertid peke på at festningenes luftforsvar og gassforsvar for tiden ikke kan ansees å være tilfredsstillende.

I skrivelse av 18 juli 1936 har Kommanderende Admiral foreslått den 40 mm. automatiske maskinkanon innført som luftvern skyts i Sjøforsvaret. Kommanderende Admiral finner her å burde foreslå anskaffet 20 stykker skyts (hvert med 2 000 skudd) til kystbefestningene. Utgiften herved vil andra til ca. kr. 2 400 000.

Til en første anskaffelse av gassvernmateriell foreslås bevilget kr. 50 000 hvorav ca. halvparten til anordning for kollektivt gassvern og resten til gassmasker og gassdrakter for renseavdelinger.

Spørsmålet om festningenes fremskytning og modernisering har hittil vært nevnt for Stortinget som prinsipp saker, bl. a. i forarbeidene for den nuværende forsvarsordning. De planlagte nyanlegg ved Oslofjordfestning er for enkelte ledds vedkommende godkjent av Stortinget, men forøvrig har dette ikke tatt noget standpunkt til spørsmålet. Kommanderende Admiral mener at disse saker ikke lenger bør ligge. Med vårt lands geografiske beliggenhet (og militærpolitiske stilling) for øie kan det ikke være tvil om at det blir vårt sjøforsvar med tilhørende luftforsvar som først og fremst blir engagert i fall vi blir innviklet i krig, og spesielt hvis nøytralitetsvern må settes op. Men dette sjøforsvar og luftforsvar trenger befestede støttepunkter på kysten.

Våre nuværende støttepunkter i Ytre Oslofjord, ved Kristiansand, Bergen og Agdenes kan sies å ha en i det store og hele riktig

beliggenhet strategisk sett. Det samme kan imidlertid ikke sies om det planlagte støttepunkt i Nord-Norge: Ramsund befestninger. I Admiralstabens tidligere nevnte P. M. angående Finnmarks stilling under krig er fremholdt at Ramsund blev planlagt med sikte på lokalforsvar av Ofotenfjord og at stedet egnet sig dårlig til noget mer. Der er videre pekt på at Tromsø byr de relativt beste betingelser som et hovedstøttepunkt i Nord-Norge. Stedet er trafikk-knutepunkt beliggende centralt i landsdelen, og avsnittet har gode forsvarsmuligheter. Dessuten ligger Tromsø heldig til i luftstrategisk henseende.

Et befestet støttepunkt i Nord-Norge er en betingelse for sjøforsvarets operasjoner, og Kommanderende Admiral anser det nødvendig at dette spørsmål blir detaljtrudet.

Under henvisning til foranstående vil Kommanderende Admiral opføre følgende ekstraordinære bevilgninger til Kystartilleriet i en 6-års periode:

1. Til Oslofjord festning:	
Som anleggsutgifter	0,80 mill. kr.
Til ammunisjon	1,00 » »
Til diverse materiell og bebyggelse	0,50 » »
2. Til Bergens befestninger:	
Til fremskytning av befestningene	2,10 » »
3. Kristiansands befestninger:	
Til ny fredsorganisasjon:	
Fast årlig utgift ca. kr. 75 000, altså i heromhandlede tidsrum økning utover det nuværende budgett, tilsammen ...	0,45 » »
Til fremskytning m. v.	0,90 » »
4. Til luftforsvar ved befestningene	
.....	2,40 » »
5. Til gassforsvar	
.....	0,05 » »
<u>Sum 8,20 mill. kr.</u>	

d. v. s. pr. år gjennemsnittlig 1,37 mill. kr.

C. Sammendrag av de foran opførte ekstraordinære bevilgninger i en 6-års periode:

Marinen:

Ekstraordinær nybygging av fartøier

98,33 mill. kr.

Ekstraordinær anskaffelse av flyvemaskiner

10,00 » »

Ekstraordinær anskaffelse av artilleri-, mine- og tor-

pedomateriell

10,51 » »

118,84 mill. kr.

Kystartilleriet

8,20 » »

Tilsammen 127,04 mill. kr.

eller gjennemsnittlig 21,17 mill. kr. pr. år.

Kommanderende Admiral vil bemerke at det ordinære budgett, som forutsettes bevilget i det vesentlige overensstemmende med normalbudgett, må sees i forbindelse med det ekstraordinære, således at bygging og anskaffelser iverksettes efter en felles plan.

De i skrivelse av 3 november 1936 opførte beløp til ekstraordinære anskaffelser er hvad

angår materiell og ammunisjon tatt med i nærværende redegjørelse.

Kommanderende Admiral, Oslo 16 november 1936.

(u) Edgar Otto.

(u) J. Smith-Johannsen.